

Landadministrationssystemer i et menneskeretligt perspektiv

Stig Enemark

Professor Emeritus, Land Management, Institut for Planlægning, Aalborg Universitet

ABSTRACT

Landadministrationssystemer er et redskab til at håndtere rettigheder, restriktioner og forpligtigelser i relation til jord og fast ejendom. Hver af disse tre komponenter har en menneskeretlig dimension, som relaterer sig til nationale politikker for styring af fast ejendoms anvendelse. Artiklen analyserer landadministrationssystemer i et sådant menneskeretligt perspektiv – med særlig fokus på udviklingslande.

Keywords:

landadministrationssystemer, ejendomsret, menneskerettigheder
DOI: <http://dx.doi.org/10.5278/ojs.tka.v123i48.1919>

INDLEDNING

Alle lande har brug for at kunne styre rettigheder til jord og fast ejendom, samt at kunne styre brug og beskyttelse af landets areal og naturressourcer. Landadministrationssystemer er det operationelle redskab til at håndtere disse rettigheder, restriktioner og forpligtigelser i relation til jord og fast ejendom (Enemark, 2007). *Rettigheder* handler om sikring af ejendoms- og brugsrettigheder, mens *restriktioner* handler om planlægning og kontrol med arealanvendelsen. *Forpligtigelser* kan dels være juridiske forpligtigelser, men handler også om en mere social og etisk tilgang til anvendelsen af jord og fast ejendom. Såvel rettigheder som restriktioner og forpligtigelser indeholder en menneskeretlig dimension - som bør udfoldes som mere end ren retorik.

I den udviklede (vestlige) verden er sådanne landadministrationssystemer udviklet over de sidste 200 år i samklang med den kulturelle og økonomiske udvikling. Men i udviklingslande, og specielt i Sub-Sahara Afrika, er sådanne basale systemer ikke fuldt etableret og inkluderer mindre end en tredjedel af landets areal. Systemerne servicere ofte kun eliten, og det menneskeretlige

perspektiv er stort set ignoreret. I disse udviklingslande er der et stort behov for at opbygge bæredygtige systemer for styring og kontrol med anvendelsen af jord og fast ejendom, for dermed at kunne håndtere såvel nuværende som fremtidige udfordringer.

Menneskerettigheder er de rettigheder, som ethvert menneske besidder uden nogen form for diskrimination. ”Menneskerettigheder er et sæt af rettigheder, man har i kraft af at være menneske, og som er gyldig for alle og ikke kan fratages én. Menneskerettigheder er således basale rettigheder, som man ikke kan prioritere eller gradbøje” (Throndal og Tefre, 2015). FN’s Verdenserklæring fra 1948 udgør en slags ”grundlov”, som fastsætter de universelle rettigheder for mennesker baseret på princippet om respekt for det enkelte individ. Af speciel interesse i relation til jord og fast ejendom er retten til at eje ejendom (Artikel 17) og retten til føde og bolig (Artikel 25). Verdenserklæringen kan ses som et etisk ansvar for et lands regering til at sikre, at alle personer kan nyde sådanne basale rettigheder som mennesker.

Denne artikel introducerer relationen imellem landadministrationssystemer og menneskerettig-

heder. Der argumenteres for, at menneskerettigheder og administration af jord og fast ejendom er tæt forbundne, og at ethvert land skal sikre, at velfungerende og effektive landadministrationssystemer er på plads for at opnå denne interaktion. Dette medfører også et etisk og socialt ansvar for de professionelle aktører som f.eks. landinspektører.

Artiklen er baseret på en original og mere omfattende artikel med titlen ”Land Administration, Planning and Human Rights”, som publiceret i tidsskriftet Planning Theory (Enemark et al. 2014).

LANDADMINISTRATIONSSYSTEMER

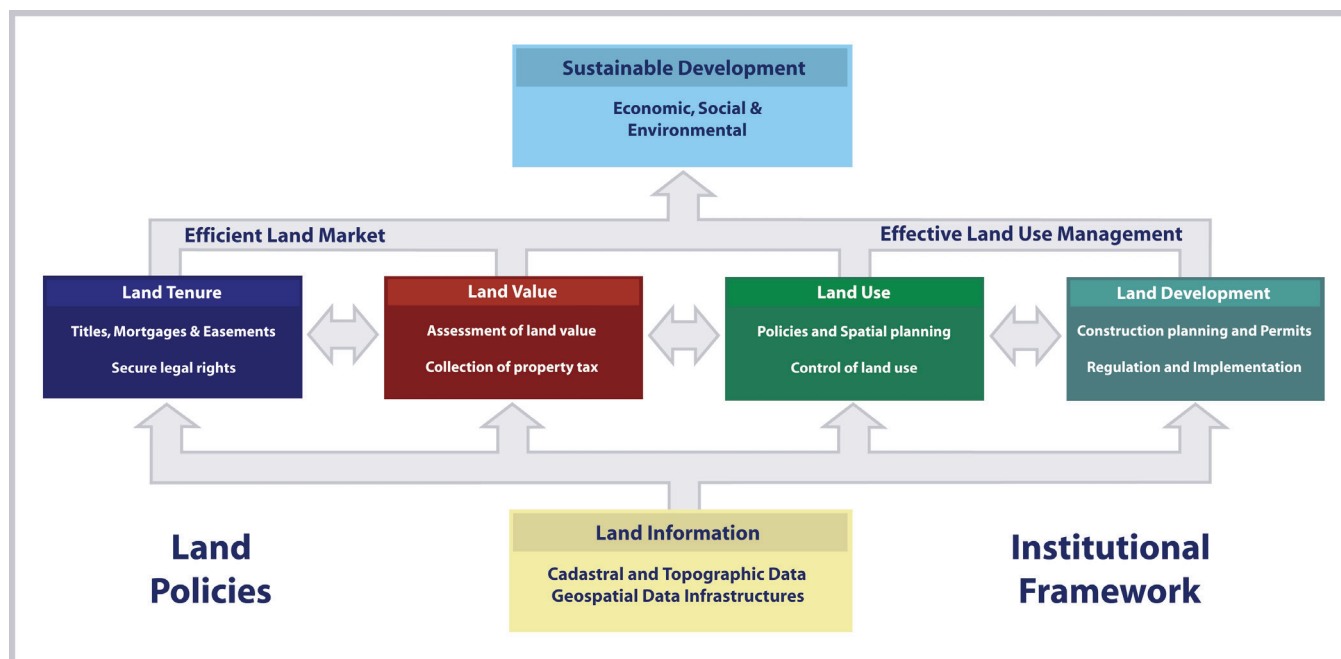
Et landadministrationssystem kan beskrives som et lands infrastruktur for implementering af nationale politikker og strategier for styring og forvaltning af landets areal og naturressourcer (Williamson, et al., 2010). Denne infrastruktur, som vist på figur 1, servicerer fire vigtige funktioner i samfundet:

- *Sikring* (tinglysning) af rettigheder dvs. skøder, pantehæftelser og servitutter
- *Vurdering* og beskatning af jord og fast ejendom
- *Planlægning* og styring af arealanvendelsen og naturressourcerne

- *Udvikling* og gennemførelse af udviklings-, bygge- og anlægsarbejder.

De fire funktioner er indbyrdes afhængige. Den faktiske økonomiske og fysiske brug af den enkelte ejendom influerer på ejendommens værdi. Værdien er også påvirket af den mulige fremtidige brug af ejendommen som fastlagt igennem konkrete planlægningsbestemmelser og denne planlægning vil naturligvis determinere og regulere den fremtidige bygge- og anlægsaktivitet.

Etablering af effektive landadministrationssystemer medfører en række fordele for samfundet som f.eks.: understøttelse af god regeringsførelse, afhjælpning af fattigdom, sikring af rettigheder til jord og fast ejendom, håndtering af ejendomsretlige konflikter, understøttelse af et velfungerende ejendoms- og kreditmarked, understøttelse af et velfungerende vurderings- og ejendomsbeskatningssystem, styrkelse af planlægning og styring af arealanvendelsen, beskyttelse af areal og naturressourcer, samt effektiv implementering af udviklings- og anlægningsarbejder. Systemerne gør det muligt at implementere nationale politikker med sigte på at opnå og fastholde en bæredygtig udvikling.

Figur 1. Landadministrationssystemer handler om fire centrale funktioner for styring og forvaltning af jord og fast ejendom: sikring af rettigheder, vurdering og beskatning, planlægning og beskyttelse, samt styring af udviklings- og anlægsaktiviteter. (Enemark, 2004; Williamson et al., 2010)

ET MENNESKERETLIGT PERSPEKTIV

FN's verdenserklæring om menneskerettigheder (UN, 1948) fastsætter en række fundamentale principper som f.eks. "Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder" (Artikel 1) og "Enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed" (Artikel 3). Mere specifikke rettigheder er frihed i tanke og udtryk, mens sociale rettigheder handler om rettigheder til arbejde og undervisning samt ansvaret over for andre, således at de også kan nyde disse rettigheder og frihed. Inspireret af den franske revolution taler man om tre generationer eller typer af menneskerettigheder; "Frihed" (Liberté) som er de civile og politiske rettigheder (Artikel 2-21), "Lighed" (Légalité) som er de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (Artikel 22-27) og "Broderskab" (Fraternité) som er de solidariske rettigheder (Artikel 28-29). Af særlig interesse i relation til anvendelse af jord og fast ejendom er retten til at eje ejendom (Artikel 17) og retten til føde og bolig (Artikel 25).

Artikel 17 i Verdenserklæringen siger "Enhver har ret til at eje ejendom såvel alene som i fællesskab med andre. Ingen må vilkårligt berøves sin ejendom". I relation til fast ejendom kan dette globale princip udmøntes på forskellige måder afhængigt af det enkelte lands kultur og historie. Det gælder f.eks. Rusland og Kina, hvor jorden ikke kan ejes af private. I Danmark fastsætter Grundloven i §73 "Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning" (Folketinget, 1953).

Artikel 17 i Verdenserklæringen blev imidlertid ikke medtaget, da erklæringen i 1966 skulle omsættes til bindende international lov igennem de to såkaldte "International Covenants" (aftaler) om henholdsvis "Civile og Politiske Rettigheder" og "Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder" (UN, 1966). "Ejendom" er et kontroversielt koncept med store forskelle i opfattelsen både ideologisk og regionalt – så man kunne ikke nå til enighed. På det regionale niveau er retten til at eje ejendom anerkendt i den Amerikanske Konvention om Menneskerettigheder fra 1948, som ligger meget tæt på Verdenserklæringen. Det er også til-

fældet med den Afrikanske Konvention fra 1981, som i et vist omfang er funderet i kontinentets historie fra kolonitiden. I den Europæiske Konvention om Menneskerettigheder fra 1950 indgik ordet "property" oprindeligt, men blev senere erstattet af "possession" (besiddelse): "Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions", Artikel 1, Protocol No. 1 to the European Convention on Human Rights (Council of Europe, 1992).

Artikel 25 i Verdenserklæringen siger, at enhver har ret til en passende levestandard ("adequate standard of living"), herunder bolig, føde, klæder, lægehjælp og sociale goder. Men indholdet af denne bestemmelse er ikke helt let at tyde. I den internationale aftale om "Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder", som omtalt ovenfor, taler man om retten til "minimal property" forstået som en ret at leve et sted i sikkerhed, fred og værdighed. Retten til bolig skal derfor heller ikke forstås snævert som en retten til "tag over hovedet" (shelter), men skal ses i sammenhæng med de øvrige økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (UN, 1991). I bemærkningerne til disse internationale aftaler peges dog på betydningen af sikring af rettigheder til jord (uanset type af rettigheder) herunder i forbindelse såkaldte "forced evictions" (tvangsfjernelse) af ulovlige bosættelser i slumområder (UN, 1997).

Denne ret til "adequate housing" blev grundlaget for etableringen i 1978 af FN's Center for Bosættelse (UN Centre for Human Settlement, UNCHR), nu kendt som UN-Habitat, med et mandat til at "... promovere socialt og miljømæssigt bæredygtige byer med sigte på at skaffe passende bolig/beskyttelse for alle". På Habitat II konferencen i Istanbul i 1996 blev dette mandat udvidet til at omfatte at "Forøge udbuddet af passende boligmuligheder ved at understøtte et velfungerende ejendomsmarked i social og miljømæssig henseende, og forøge adgangen til jord og fast ejendom og kreditmuligheder, samt at hjælpe den del af befolkningen, som ikke har mulighed for at deltage i ejendomsmarkedet" (UNCHS, 1996).

Med de få eksempler anført ovenfor er det klart, at menneskerettigheder og landadministrations-systemer er nært forbundne, og at alle lande har behov for at opbygge og sikre velfungerende og

effektive redskaber til at understøtte denne sammenhæng. Menneskerettigheder bør ses som en etisk forpligtigelse for et lands regering og forvaltning til at sikre, at befolkningen kan nyde disse rettigheder.

Ser vi på den såkaldte vestlige verden, er udviklingen hen imod en markedsorienteret og demokratisk samfundsmodel sket over århundreder. Tilsvarende er landadministrationssystemerne udviklet fra primært at være et grundlag for opkrævning af jordværdiskat til også at understøtte et velfungerede ejendomsmarked og en bæredygtig anvendelse af areal- og naturressourcer, og dermed medvirke til en bæredygtig udvikling både økonomisk, socialt og miljømæssigt (se figur 1).

I de mindre udviklede regioner i verden slås man stadig med problemer omkring sikring af rettigheder til jord, ulighed i fordeling af ressourcer, ulovlige slumbebyggelser, og ødelæggelse af naturressourcer. Men der er også lovende tiltage, som f. eks. i Asien, hvor Kina i 1978 og Vietnam i 1988 opløste de store landbrugskollektiver og opdelt jorden i mindre brug baseret på landtidslejekontrakter. I Kina førte denne politik til en ny æra af landbrugsmæssig vækst, som førte til den største reduktion af fattigdom i historien. Andelen af befolkningen som levede i ekstrem fattigdom blev reduceret fra 80% i 1981 (det højeste i verden) til kun 13% i 2008. Tilsvarende faldt andelen i Vietnam fra 58% i 1990 til 15% i 2008 (Byamugisha, 2013).

Sub-Sahara Afrika har haft en betydelig økonomisk vækstrate på omkring 5% årligt over de sidste 10 år. Men Afrika har ikke formået at omsætte denne robuste økonomiske vækst til en reduktion af fattigdommen. Dette indikerer, at dårlig regeringsførelse, og specielt den måde rettigheder til jord og fast ejendom forvaltes på, er årsagen til problemet. Verdensbanken har adresseret dette problem i en ny publikation, som præsenterer et 10-punktsprogram for reformer til forbedring af styring og forvaltning af rettigheder og arealanvendelse i Sub-Sahara Afrika (ibid).

Dette innovative 10-punktsprogram fra Verdensbanken er lovende fordi det flytter fokus fra projekter, som primært handler om at tildele ejendomsret til jord, til en mere sammenfatten-

de tilgang til styring af rettigheder samt areal- og naturressourcer med tilhørende institutions- og kapacitetsopbygning. Det er grundlæggende en menneskeretlig tilgang og på linje med etablering af landadministrationssystemer som vist i figur 1 ovenfor.

RETTIGHEDER, RESTRIKTIONER OG FORPLIGTIGELSER

Jord og fast ejendom er et tværgående emne og relaterer sig ikke blot til nogle enkelte rettigheder inden for Verdenserklæringen. En hel række af menneskerettigheder, som beskrevet ovenfor, er berørt af muligheden for adgang til jord og fast ejendom, og af den måde anvendelsen af jordarealer reguleres på. En sammenfattende tilgang til landadministrationssystemer bør derfor også indeholde det menneskeretlige aspekt i relation til styring og forvaltning af rettigheder, restriktioner og forpligtigelser.

Rettigheder

De nævnte rettigheder til at eje fast ejendom ("property") og til en passende levestandard ("adequate living") er fundamentale og kan kun sikres igennem etablering af velfungerede og effektive landadministrationssystemer. Det gælder især i udviklingslande, hvor disse rettigheder bør være tilgængelige også for den fattige del af befolkningen med henblik på at afhjælpe deres samfundsmæssige behov.

Rettigheder til jord og fast ejendom udgør en vital ressource, som muliggør et marked for kredit, og som fører til investeringer i jord og bygninger, leverer et sikkerhedsnet, og overfører værdier til den næste generation (Clausen og Enemark, 2004; de Soto, 2000). Men i de fleste udviklingslande har den fattige befolkning ikke dokumentation for retten til den jord de besidder eller bruger, og de falder derfor helt uden for det formelle system. Det betyder også, at de fleste beslutninger i det administrative system tages uden at have tilstrækkelig information. Det fører til manglende funktionalitet omkring styring af areal- og naturressourcerne på alle niveauer, fra den enkelte husholdning til regeringen, og det påvirker livsvilkårene for millioner af folk ud over verden (GLTN/UN-Habitat, 2012).

I udviklingslande, som f.eks. i Sub-Sahara Afrika, er mere end to tredjedele (og i mange lande

op til 90 procent) af befolkningen og landets areal efterladt uden for de officielle systemer for ejendomsregistrering og administration. Det medfører, at de formelle systemer ikke servicere de mange millioner af befolkningen, hvis tilhørsforhold til jorden er mere socialt funderet end sikret rent juridisk. UN-Habitat har i denne sammenhæng udviklet en model for anerkendelse af forskellige typer af rettigheder til jord fra uformel besiddelse til dokumenteret og registreret ejendomsret. Denne model agiterer for en kontinuitet af rettighedsforhold, som kan opgraderes over tid, og hvor hvert stadie kan formaliseres, men hvor ejendomsret medfører stærkere sikring end tidligere stadier (FIG/GLTN, 2010).

Hertil kommer, at FAO har udviklet globale retningslinjer for styring og forvaltning af rettigheder til jord, de såkaldte ”Voluntary Guidelines on Responsible Governance of Tenure” (FAO, 2012). Disse retningslinjer promoverer sikring af rettigheder og lige adgang til jord, som et middel at bekæmpe sult og fattigdom, og understøtter en bæredygtig udvikling og et forbedret miljø. Retningslinjerne indeholder principper og ”best practice”- anbefalinger, som regeringer kan henvise til, når der udformes nye love og institutioner – f.eks. for at sikre den lokale befolkning mod udenlandske investorerers jordopkøb til landbrugsproduktion for hjemlandet (såkaldt ”land grabbing”), men også for mere generelt at beskytte småbrugs-erhvervet og miljøet.

Der er et akut behov for at etablere simple og basale systemer med fleksibel og billig tilgang til at identificere de enkelte jordlodder, og hvordan disse besiddes og bruges. I den sammenhæng er de avancerede landadministrationssystemer, som de kendes fra Danmark og resten af den vestlige verden alt for dyre, de tager lang tid at etablere og kræver kompetencer, som ikke findes i udviklingslandene. I stedet bør der fokuseres på en ”Fit-For-Purpose” tilgang, som kan opfylde behovene i dag, og som så kan blive forbedret og opgraderet over tid (FIG/WB 2014; GLTN/UN-Habitat, 2016).

Restriktioner

Rettigheder til jord omfatter også retten til brug. Denne brug kan være begrænset af offentlige re-

striktioner i form af planlægning samt forskellige private reguleringer i form af servitutter. Mange rettigheder til brug er derfor i realiteten restriktioner, der kontrollerer den mulige fremtidige brug af jorden og den enkelte ejendom.

Mere generelt kan man tale om to modstridende tilgange til arealplanlægning: den frie markedes tilgang og den offentlige planlægningstilgang. Den første tilgang argumenterer for, at ejeren skal have fuldstændig rådighedsret over sin ejendom og ikke være underlagt nogen form for indskrænkninger. Eventuelle restriktioner omkring anvendelse kan så kun pålægges mod erstatning for tabet af fremtidige udviklingsmuligheder. Denne tilgang er ret almindelig i f.eks. USA (Jacobs, 2007). Den anden tilgang anerkender det offentliges rolle om, igennem planlægning, at regulere arealanvendelsen mere systematisk i relation til offentlige formål. Dette kræver i princippet, at alle reguleringer kan begrundes ud fra mere overordnede politikker med det formål at fremme en bæredygtig udvikling i såvel økonomisk som social og miljømæssig henseende. Denne tilgang kendes i de fleste Europæiske lande.

Et særligt problem her i begyndelsen af det nye årtusinde handler om, at over halvdelen af verdens befolkning på omkring 7 milliarder nu lever i byerne, og at omkring en tredjedel af denne bybefolkning lever i slumområder. Bystyret vil normalt betragte denne slumbosætning som ulovlig, og disse områder indgår derfor ikke den offentlig planlægning, og beboerne er i det store hele udelukket fra det offentlige system. Beboerne i slumområdet modtager derfor ikke de samme goder som mere velstående borgere i form af adgang til vand, veje og sanitet. Denne tilgang til slumbebyggelser forværrer kun problemet og skaber yderligere fattigdom og sårbarhed over naturkatastrofer og konflikter (UN-Habitat, 2010).

Mange udviklingslande er karakteriseret ved en ulige fordeling af jordressourcer blandt indbyggerne og ved mange fattige indbyggere, der ikke har mulighed for at erhverve jord og fast ejendom eller mulighed for at sikre rettighederne til at opholde sig og leve, hvor de gør. Denne mangel på sikkerhed er særlig udbredt i slumområder, se figur 2.

Figur 2. Lagos i Nigeria er en af de hurtigst voksende byer i verden med enorme slumområder (Foto: Enemark, 2009).

Retten til en passende levestandard (adequate living, food and housing) har stærke relationer til planlægning og jordreformer. Uden sikre rettigheder til jord og fast ejendom må beboerne i slumområderne leve med en konstant risiko og frygt for at blive tvangsfjernet (forced eviction), da de ikke er officielt anerkendt som beboere i byen. Omkring 15 millioner mennesker bliver hvert år tvangsfjernet for at skabe plads til byudviklingsprojekter. FN's kommission for menneskerettigheder har udtalt, at "denne praksis med tvangsfjernelse udgør en groft overgreb på menneskerettigheder – specielt retten til en passende bolig" (UNCHR, 1993). Enhver tvangsfjernelse, hvad enten den er legal eller ej, påvirker menneskers liv og ødelægger de småsamfund og sociale netværk, som de er afhængige af i deres kamp for overlevelse. Derfor bør slumområder ses som en integreret del af den samlede planlægning for byområder, der bør omfatte en hel række af innovative planlægningsstilgange til at håndtere denne form for uformel bosætning (UN-Habitat, 2009; UN-Habitat/GLTN, 2010).

Forpligtigelser

Forpligtigelser i relation til jord og fast ejendom handler normalt om at opfylde krav til at handle på en bestemt måde for at opfylde bestemte lovkrav, som det f.eks. kommer til udtryk med landbrugsplichten i Danmark. Men det handler også om at

agere i overensstemmelse med sociale og etiske regler; f.eks. i relation til miljømæssig bæredygtighed og god husførelse. Den enkelte forventes at behandle jord og ejendom på en måde, som passer med kulturelle traditioner og etisk betinget adfærd, som er accepteret både juridisk og socialt.

Mere generelt kan man sige, at menneskets forhold til anvendelse af jordarealer i et vist omfang er bestemt af den kulturelle og administrative udvikling i et bestemt land eller region. Man kan beskrive et kulturelt verdenskort med to kulturelle dimensioner, nemlig med graden af behovet for regler (uncertainty avoidance) som den ene akse og graden af lighed (power distance) som den anden akse (Hofstede, 2001). Disse kulturelle dimensioner bestemmer den sociale og etiske adfærd for mennesker også i relation til anvendelse og besiddelse af jordarealer. Systemerne for styring og kontrol med adkomst til- og brugen af jordarealer varierer derfor ud over verden svarende til sådanne kulturelle forskelle.

Rettigheder og forpligtigelser kan betragtes som to sider af samme mønt. Rettigheder kan ikke nydes uden en vis grad af juridisk, socialt og etisk ansvar. Det gælder også for menneskerettigheder, som kun kan nydes ved at inkludere ansvaret over for andre, så de kan nyde de samme rettigheder og den samme frihed. Menneskerettigheder bliver dermed en anerkendt institution i samfundet – en

integreret del af spillets regler ("the rules of the game") (North, 1990). Denne forståelse er relevant også for professionelle fagfolk som landinspektører og advokater ved udøvelse af deres daglige praksis.

DEN GLOBALE DAGSORDEN

Det menneskeretlige perspektiv samt god styring og administration af arealanvendelse skal ses som et afgørende middel til at understøtte opfyldelsen af den globale dagsorden. Hvis man tegnede et hypotetisk kort over verden med brug af bruttonationalproduktet som skala for landenes arealer, så ville de såkaldt vestlige regioner som Nordamerika, Vesteuropa, Sydkorea og Japan fylde det meste af kortet mens regioner som Afrika, og Centralasien næsten ville forsvinde (UNEP, 2007). Den globale dagsorden handler i stort omfang om at bringe dette kort tilbage i det rette målforhold gennem afskaffelse af fattigdom, forbedring af uddannelse og sundhed, understøttelse af økonomisk udvikling og god regeringsførelse, og sikring af en bæredygtig udvikling.

Den globale dagsorden har tre stadier, som er udfoldet over de sidste årtier. I 1990'erne var fokus på bæredygtig udvikling baseret på Rio-Konventionen (UNCED, 1992). I 2000'erne handlede det om de 8 globale udviklingsmål, de såkaldte "Millennium Development Goals", som blev vedtaget i FN ved indgangen til det nye årtusinde og som udløb med udgangen af 2015 (UN, 2000). Her i 2010'erne er der så fokus på klimaforandringer og naturkatastrofer samt FN's nye Verdensmål, de

såkaldte "Sustainable Development Goals", som løber frem til 2030 (UN, 2015). Denne nye globale dagsorden for bæredygtig udvikling er vedtaget af alle verdens lande i 2015 og omfatter 17 verdensmål (Figur 3), samt 169 delmål med konkrete målsætninger.

Til de enkelte delmål er der knyttet indikatorer, som gør det muligt at registrere graden af opfyldelse af de enkelte delmål. De enkelte lande skal hvert år rapportere til FN om fremgangen i opfyldelse af delmålene, og FN udarbejder hvert år en samlet rapport med fremgangen målt på regionalt og globalt plan.

FN's Menneskeretligheds-Råd (UN Human Rights Council) har i deres rapport (UN-HRC, 2007) peget på behovet for at udvikle indikatorer for realisering af målene, herunder af menneskeret til en passende bolig ("adequate housing"). Verdenserklæringen om menneskerettigheder vil dermed kunne indgå som en integreret del af den globale dagsorden.

2030-erklæringen understreger direkte, at de 17 mål og 169 delmål "søger at realisere menneskerettighederne for alle" (UN, 2016). Institut for Menneskerettigheder har lavet en analyse, som viser, at langt hovedparten af delmålene (92%) spejler substantielle aspekter, der er indeholdt i menneskerettighederne. Rettigheder er ikke glemt, de har tværtimod været forudsætningen for at kunne lave målene, ligesom de kan blive væsentlige for målenes gennemførelse (Hildebrandt (red.), 2016)

Denne diskussion om den globale dagsorden i relation til menneskerettigheder pålægger også et

Figur 3. FN's 17 Verdensmål – de såkaldte Sustainable Development Goals.

stort ansvar for de professionelle aktører som f.eks. landinspektørerne i deres daglige praksis omkring håndtering af rettigheder til- og anvendelse af jord af fast ejendom.

AFSLUTNING

Denne artikel argumenterer for, at landadministrationssystemer også indeholder et menneskeretligt perspektiv, som understøtter den globale dagsorden og tilstræber social retfærdighed. Landadministrationssystemer afspejler forholdet imellem mennesker og jord, som bliver styret igennem tildeling og sikring af rettigheder, restriktioner og forpligtigelser i relation til jord og fast ejendom.

Verdenserklæringen om Menneskerettigheder kan betragtes som en global etik, som gennemføres og håndhæves gennem politisk engagement og relevante samfundsmæssige institutioner. Landadministrationssystemer er stærkt medvirkende hertil. Menneskets ret ”minimal property” – retten til at leve et sted i fred og værdighed – kan ikke opnås og håndhæves uden velfungerende landadministrationssystemer. Disse systemer reflekterer og understøtter et menneskeretligt perspektiv og bidrager til opfyldelse af den globale dagsorden.

Landadministrationssystemer bør derfor nyde politisk støtte og anerkendelse på højeste niveau.

REFERENCER

- Byamugisha, F. (2013): Securing Africa's Land for Shared Prosperity. World Bank Publications. <https://www.scribd.com/doc/144377306/Securing-Africa-s-Land-for-Shared-Prosperity>
- Clausen, C. og Enemark, S. (2002) Kapitalens Mysterium. Landinspektøren 4-2004 pp 209-213.
- Council of Europe (1992): The European Convention on Human Rights and Property Rights. [http://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-11\(1998\).pdf](http://www.echr.coe.int/LibraryDocs/DG2/HRFILES/DG2-EN-HRFILES-11(1998).pdf)
- De Soto, H. (2000): The Mystery of Capital. Basic Books.
- Enemark, S. (2004): Building land Information Policies. UN, FIG Inter-regional Special Forum, Aguascalientes, Mexico, https://www.fig.net/resources/proceedings/2004/mexico/papers_eng/ts2_enemark_eng.pdf
- Enemark, S. (2007): Property Rights, Restrictions and Responsibilities - A Global Land Management Perspective. Geoconference, Quebec, 2-5- October 2007. http://vbn.aau.dk/files/14776303/Stig_Enemark_-_Property_Rights_Restrictions_and_Responsibilities.pdf
- Enemark, S. Hvingel, L., Galland, D. (2014): Land Administration, Planning and Human Rights. Planning Theory, published online 10 January 2014. <http://plt.sagepub.com/content/early/2014/01/09/1473095213517882.full.pdf>
- FAO (2012): Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of Food Security. Rome. <http://www.fao.org/docrep/016/i2801e/i2801e.pdf>
- FIG/GLTN (2010): The Social Tenure Domain Model. FIG Publications no 52. FIG Office, Copenhagen, Denmark. <http://www.fig.net/pub/figpub/pub52/figpub52.htm>
- FIG/WB (2014): Fit-For-Purpose land Administration. FIG Publications No 60. FIG Office Copenhagen. <http://www.fig.net/pub/figpub/pub60/figpub60.htm>
- Folketinget (1953): Danmarks Riges Grundlov af 5. Juni 1953, Copenhagen.
- GLTN/UN-Habitat (2016): Fit-For-Purpose Land Administration: Guiding Principles for Country Implementation. Nairobi. 120 pp. <http://www.gltm.net/index.php/publications/publications/publications-list/send/2-gltm-documents/2332-fit-for-purpose-land-administration-guiding-principles-for-country-implementation>
- GLTN/UN-Habitat (2012): Handling Land – Innovative Tools for Land Governance and Secure Tenure. Nairobi. <http://www.unhabitat.org/pmss/listItemDetails.aspx?publicationID=3318>
- Hildebrandt, S. (red) (2016): Bæredygtig Global Udvikling – FN's verdensmål i et dansk perspektiv. Jurist- og Økonomforbundet, København.
- Hofstede, G. (2001): Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviours, Institutions

- and Organizations Across Nations, 2nd Edition, Thousand Oaks CA: Sage Publications.
- Jacobs, H.M. 2007, Social Conflict Over Property Rights, Land Lines, Lincoln Institute of Land Policy, April, pp.14-19. https://www.lincolnst.edu/pubs/dl/1222_LLA070404%20Social%20Conflict%20Over%20Property%20Rights.pdf
 - North, D. (1990): Institution, Institutional Change and Economic. Cambridge University Press.
 - FN (1948): Universal Declaration on Human Rights. UN, New York. <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=eng>
 - Thorndal M. H. og Tefre, G. L. (2012): Menneskerettigheder – i et historisk, filosofisk, religiøst, og samfundsmæssigt perspektiv. Forlaget Columbus.
 - UN (1948): Universal Declaration on Human Rights. UN, New York. <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=eng>
 - UN (1966): International Covenants on Civil and Political Rights (ICCPR) and Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR). UN, New York, http://eycb.coe.int/compass/en/pdf/6_5.pdf
 - UN (1991): Committee on Economic, Social and Cultural Rights, General Comment no 4, The right to adequate housing. <http://www.umn.edu/humanrts/gencomm/econ.htm>
 - UN (1997): Committee on Economic, Social and Cultural Rights, General Comment no 7, Forced evictions, and the right to adequate housing. <http://www1.umn.edu/humanrts/gencomm/econ.htm>
 - UN (2000): United Nations Millennium Declaration. Millennium Summit, New York, 6-8 September 2000. UN, New York. <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf>
<http://www.unmillenniumproject.org/goals/>
 - UN (2015): Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development. UN-General Assembly resolution on 25 September 2015. http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>
 - UNCED (1992): The Rio Convention. http://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF
 - UNCHR (1993): Commission on Human Rights Resolution 1993/77. http://ap.ohchr.org/Documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-1993-77.doc
 - UNCHS (1996): United Nations Centre for Human Settlement: The Istanbul Declaration on Human Settlements. <http://www.un.org/ga/Istanbul+5/declaration.htm>
 - UNEP (2007). World economy cartogram. http://www.grida.no/graphicslib/detail/world-economy-cartogram_1551
 - UN-Habitat (2009): Planning Sustainable Cities. Nairobi. <https://unhabitat.org/books/global-report-on-human-settlements-2009-planning-sustainable-cities/>
 - UN-Habitat (2010): Settlement Planning. UN-Habitat in Disaster and Conflict Contexts. <http://www.alnap.org/resource/6694.aspx>
 - UN-Habitat/GLTN (2010): Citywide Strategic Planning. Nairobi. <http://www.unhabitat.org/pmss/listItemDetails.aspx?publicationID=3020>
 - UN-HRC (2007): Report of the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living. UN Human Rights Council, A/HRC/4/18. <http://www.refworld.org/docid/461f35472.html>
 - Williamson, Enemark, Wallace, Rajabifard (2010): Land Administration Systems for Sustainable Development. ESRI Academic Press, Redlands, California, USA. <http://www.esri.com/landing-pages/industries/land-administration/e-book#sthash.Lp4BYcKW.vmY1X-WxG.dpbs>

